

Motion till riksdagen 2024/25:3257

av Emma Berginger m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ha en bred syn på säkerhet som tar i beaktande militära hot såväl som andra hot, exempelvis klimatförändringar, pandemier och naturkatastrofer, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka Sveriges förmåga att möta kriser, hot och antagonistiska handlingar under gränsen för väpnat angrepp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet om att skydda civilbefolkningen ska kvarstå som det första målet för det civila försvaret och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla målen om att det civila försvaret ska ha förmåga att ”bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred” och att ”med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges civila försvar och krisberedskap, utöver att dimensioneras för ett väpnat angrepp, behöver dimensioneras utifrån ett förändrat klimat där efterfrågan på krishantering kan väntas öka och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hotet från klimatkrisen ska mötas med konkreta insatser i form av åtgärder för utsläppsminskningar och åtgärder för anpassning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges försvar behöver anpassas både för att minska verksamhetens klimatpåverkan och för att säkerställa funktionalitet i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten måste ta hänsyn till hur den kan bedriva sin verksamhet utan att riskera att påverka livsnödvändiga resurser som dricksvattenförsörjning, livsmedelsproduktion eller miljön och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatanpassning och krishantering vid klimatförändringar behöver bli en mycket mer integrerad del i Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska bedömningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra en betydligt större grad av självförsörjning av livsmedel inom landet och skydda ekosystemen så att jordbruk, skogsbruk och fiske kan bidra till försörjningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den ekologiska produktionen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tilldelningen till det civila försvaret måste fortsätta växa på samma sätt som man låter tilldelningen växa till det militära försvaret, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en långsiktig och systematisk plan för det ekonomiska, civila och militära stödet till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fortsätta att vara en stark och solidarisk aktör för fred på den globala arenan och bidra till FN:s insatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om förbud mot införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet vill att Sverige ska stärka sin försvarsförmåga och fortsätta att vara en stark röst för demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Sverige behöver anpassa säkerhets- och försvarspolitiken efter det allvarliga politiska läget med ett fullskaligt invasionskrig i Europa samt fortsätta att långsiktigt stötta Ukraina. Miljöpartiet har sedan flera år stått bakom en snabbare och mer omfattande uppbyggnad av totalförsvaret – såväl det militära som det civila försvaret. För oss är det viktigt att försvaret är defensivt till sin karaktär, med fokus på att skydda befolkningen, samhället och miljön. Miljöpartiet understryker vikten av en bred syn på säkerhet, vilket kan ses i vår partimotion (2024/25:3038) Stärkt beredskap och ett robustare samhälle.

Miljöpartiet står bakom huvudinriktningen i Försvarsberedningens rapporter och därmed också stora delar av totalförsvarspropositionen. Vi har dock avvikande ståndpunkter gällande det civila försvarets mål och långsiktiga ram samt att regeringen inte beaktar klimathotet i tillräcklig utsträckning.

Försvaret måste kunna skydda även vid fredstida kriser

Försvarsberedningen konstaterade att ”totalförsvaret ska ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det kan verka krigsavhållande och därmed förebyggande och fredsbevarande. Samhällets grundläggande robusthet och dess förmåga att motstå fredstida kriser bidrar till den krigsavhållande effekten.”

Regeringen formulerar totalförsvaret som en ”[...] verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig”. Vi beklagar denna tyngdpunktsförskjutning. Försvarsberedningen hade ett bredare angreppssätt, vilket vi önskar att propositionen hade tagit i beaktande.

Miljöpartiet anser att vi behöver ett försvar som kan svara upp mot olika typer av hot, i värsta fall på samma gång. Försvaret måste skalas upp för att hantera krigets krav, men vi måste också öka Sveriges förmåga att möta kriser, hot och antagonistiska handlingar under gränsen för väpnat angrepp. Hotbilden i dag är både bred och komplex. Såväl militära hot som icke-militära hot existerar parallellt. Vi behöver ha en beredskap för att möta både de militära hoten och andra hot, såsom klimatförändringar och naturkatastrofer, pandemier och cyberangrepp.

Civila försvarets högsta mål ska vara att skydda befolkningen

I Kraftsamling valde Försvarsberedningen att stryka samt tona ned vissa viktiga mål inom det civila försvaret, något vi varit kritiska till. Regeringen har dessvärre följt majoriteten i Försvarsberedningens förslag om ändrade mål för det civila försvaret. Man låter målen om att det civila försvaret ska bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och att med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser utgå.

I dag leder svagheter i Sveriges grundläggande infrastruktur, försörjning och andra viktiga samhällsfunktioner till en sårbarhet både för angrepp utifrån och för andra störningar som naturkatastrofer. Likaså är internationellt samarbete till försvar av demokratin och mänskliga rättigheter nödvändigt för att möta en alltmer polariserad värld. Att undvika att konflikter uppkommer eller förvärras genom diplomatiska och konfliktförebyggande insatser är också det billigaste alternativet att främja demokrati och säkerhet. Att investera i internationella fredsfrämjande insatser är att investera i svensk säkerhet.

Samtidigt prioriterar regeringen ned målet om att skydda befolkningen. Regeringen menar att listan över mål för det civila försvaret inte ska ses som att den har en inbördes ordning, men ändå väljer man att flytta ned målet. Det är motsägelsefullt, och illavarslande då det tyder på en förskjutning där samhällsfunktionernas funktionalitet ges högre status än invånarnas säkerhet.

Dessutom motiverar regeringen målet i försvarspropositionen endast med att skydd av civilbefolkningen är viktigt för försvarsviljan i samhället. Denna oerhört snäva bild av vikten av att skydda civila delar inte Miljöpartiet. Vi vill se ett starkt totalförsvaret med uppdrag att skydda befolkningen från olika typer av hot, inte enbart ett försvar som smalnar in på antagonistiska hot i form av militära angrepp utifrån. Mänsklig säkerhet i en bredare bemärkelse bör vara en del av en demokratisk stats syn på försvar, och den snäva bilden är dessutom inte anpassad efter hur krigföring ter sig i dag.

Klimathotet är ett existentiellt hot som måste beaktas

Regeringen konstaterar att klimatförändringarna utgör ett hot i sig. Klimathotet lyfts i omvärldsbevakningen i propositionen, men utan att mötas upp med konkreta insatser. Klimatet är och förblir en ödesfråga av existentiell karaktär, vilket regeringen uttrycker i sin nationella säkerhetsstrategi. Trots att denna strategi lämnats till riksdagen i närtid uttrycker sig inte regeringen lika skarpt om klimatkrisen i totalförvarspropositionen. Det är tydligt att regeringen inte fullt ut har tagit till sig omfattningen och allvaret i klimathotet, vilket inte minst visar sig i att regeringen inte förmår eller vill möta den med vare sig utsläppsminskningar eller åtgärder för anpassning.

I propositionen saknas helt resonemang om hur Sveriges försvar bör anpassas – både för att minska verksamhetens klimatpåverkan och för att vara rustad för ett förändrat klimat i framtiden. Sveriges civila försvar och krisberedskap behöver dessutom dimensioneras utifrån ett förändrat klimat där efterfrågan på krishantering kan väntas öka.

Klimatomställningen berör hela samhället, och Försvarsmakten kan inte stå utanför denna omställning. Det handlar både om att försvaret ska bidra till minskade utsläpp och om att försvaret ska kunna fungera i ett samhälle som har ställt om samt säkerställa funktionaliteten i ett förändrat klimat.

För att bli kvitt vårt beroende av fossila bränslen behöver vi satsa massivt på förnybar energi och elektrifiera stora delar av våra samhällen. Därför krävs det planering för att exempelvis Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energi- och bränslesystem som baseras på el och förnybara bränslen.

Att totalförsvaret behöver växa och att Försvarsmaktens olika verksamheter behöver utökas får inte ske på ett sätt som hotar dricksvattenförsörjning, livsmedelsproduktion eller miljön. Miljöpartiet menar att Försvarsmakten i större utsträckning behöver ta hänsyn till hur de kan bedriva sin verksamhet utan att riskera att påverka livsnödvändiga resurser och värden på ett negativt sätt. Försvaret får inte hota det vi behöver skydda.

Klimatförändringarna sker nu. Sverige som land behöver bli mer motståndskraftigt. Miljöpartiet menar att klimatanpassning och krishantering vid klimatförändringar behöver bli en mycket mer integrerad del i Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska bedömningar. Vi hade velat att detta lyftes fram tydligare i försvarspropositionen.

Livsmedelsförsörjning och ekologisk produktion

För att öka Sveriges försörjningsförmåga är det avgörande att säkra en betydligt större grad av självförsörjning av livsmedel inom landet. Svenskt jordbruk måste fungera utan import av drivmedel och andra insatsvaror. Ett ekologiskt jordbruk bedrivs utan konstgödsel och växtskyddsmedel i form av kemiska bekämpningsmedel. Därmed är detta lantbruk mer robust i förhållande till konventionellt jordbruk när det gäller beroende av dessa insatsvaror. Sverige har ingen egen produktion av konstgödsel utan importerar allt konstgödsel som används. Ryssland är ett av världens största producentländer när det kommer till konstgödsel. År 2021 kom 22 procent av den importerade konstgödseln till Sverige från Ryssland och Belarus. Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har både tillgången och priset på konstgödsel påverkats avsevärt.

Ekologisk produktion har som regel en hög självförsörjningsgrad. Det mesta av djurfodret och växtnäringen kommer från den egna gården eller närområdet, vilket i

händelse av kris eller krig är en fördel. Ekologisk produktion bidrar också till en ökad biologisk mångfald. Ekosystemens skydd behöver förstärkas kraftigt, både hav, skog och jordbruksmark behöver ökat skydd så att inte ekosystemtjänsterna kollapsar och försörjningsförmågan urholkas.

Finansiering av det civila försvaret

Mot bakgrund av det som anförs ovan räcker inte de medel regeringen avsatt för utbyggnaden av det civila försvaret. Det är bra att regeringen följer den ram för det civila försvaret som Miljöpartiet var med och förhandlade fram i Förvarsberedningen, men precis som vi tydliggjorde i vår avvikande uppfattning till Förvarsberedningens slutrapport så räcker det inte att stanna på 15 miljarder kronor 2028 om vi ska kunna göra den utbyggnad av det civila försvaret som är nödvändig på sikt. MSB har i rapporter pekat på att det ”för att säkerställa en långsiktig uthållighet för både försörjningen och samhället i stort” behövs tillskott på 20 miljarder kronor per år. För att uppnå ett totalförsvaret i balans behövs substantiell ökad finansiering av det civila försvaret. Därför får inte 15 miljarder kronor till det civila försvaret bli ett tak, utan tilldelningen måste fortsätta växa på samma sätt som man låter tilldelningen till det militära försvaret växa.

Skydd av demokratin och kulturen som en del av försvarsviljan

Kulturlivet är en motståndskraft i sig. Ett livaktigt och fritt kulturliv är en kraft för sammanhållning och därmed viktigt för vår försvarsvilja. Detta gäller både det historiska kulturarvet och den samtida kulturen. Kulturen bidrar också till att skapa normalitet i vardagen, hantering av traumatiska händelser men också till underhållning och förströelse vid sidan av kris eller krig. Det aktiva kulturlivet bör därför inkluderas i det lokala och nationella beredskapsarbetet för att det ska kunna verka även i kris och ytterst under krig.

Vi förutsätter att frågan om en ny försvarsmusikkår med värnpliktiga musiker som Förvarsberedningen enades om kommer att komma upp igen i kommande diskussioner. Med erfarenheterna från Ukraina på detta område är det tydligt att försvarsmusiken behövs mer än någonsin i allvarliga situationer med kris och krig.

Stöd till Ukraina och fredsfrämjande insatser

Rysslands krigföring i Ukraina är den stora säkerhetspolitiska ödesfrågan i vår del av världen. Ukraina måste få Sveriges och den demokratiska världens fulla och ovillkorliga stöd, så länge som det behövs. Stödet behöver vara långsiktigt och ska omfatta såväl militärt som civilt, humanitärt och ekonomiskt stöd. Regeringen har lagt fram en treårig ram för stödet till Ukraina. Stödet till Ukraina måste dock vara än mer omfattande och långsiktigt. Det måste tas i beaktande att Ukraina både ska kunna vinna kriget och säkra freden samt bygga upp sitt land och nå en långsiktig säkerhet.

Sverige bör fortsatt vara en stark och solidarisk aktör för fred på den globala arenan och bidra till FN:s insatser. Att minska vårt internationella engagemang skulle skada ställningen och bilden av Sverige internationellt.

Kärnvapen

Till skillnad från regeringen står Miljöpartiet fast vid att Sverige ska vara en kärnvapen-fri nation. Vi bör omedelbart lagstifta om förbud mot införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid och säkerställa att inga kärnvapen förs in på svenskt territorium. Det skulle minska hotbilden mot Sverige och ligga i linje med våra grannländer, som har liknande regelverk. Vi vill också införa principen om ”No first use” i Nato. Nato får aldrig vara först med att använda kärnvapen. Användande av kärnvapen skulle få fruktansvärda och oöverblickbara konsekvenser. Därför behövs ett riskreducerande perspektiv på den nukleära avskräckningen.

Emma Berginger (MP)

Jacob Risberg (MP)

Janine Alm Ericson (MP)